

Perspectief

Portret Schoonderbeek – Algemene Ledenvergadering – Afscheid Bruno van der Dussen – Boeken: Directe Verkoop en Gezond Landbouwbedrijf

2008 voorjaar N^o2

Dynamisch

Nieuws en informatie over biologisch-dynamische landbouw en voeding

**Vereniging voor
Biologisch-Dynamische
Landbouw en Voeding**

DYNAMISCH PERSPECTIEF 2008 - 2
(nr. 2 voorjaar 2008)

Dynamisch Perspectief is een uitgave voor leden van de Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw en Voeding (BD-Vereniging) en verschijnt 5 x per jaar. ISSN 1389-7438

BD-Vereniging en advertentie-acquisitie
Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw en Voeding
Wisentweg 12 (bezoekadres: Wisentweg 18)
8251 PC Dronten
e-mail: info@bdvereniging.nl
internet: www.bdvereniging.nl
tel: 0321-315937, fax: 0321-315938

Redactie
Wim Goris, Ruud Hendriks, Andries Palmboom, Jan Saal, Albert de Vries (tijdelijk hoofd- en eindredactie)

Sluitingsdatum kopij
Aanleveren kopij voor het zomernummer 2008: 10 mei 2008.
Kopij via e-mail: info@bdvereniging.nl

Vormgeving
Fingerprint Witzhausen DE, Gerda Peters
Druk: Meerpaal Grafimedia, Tiel
Gedrukt op 9Lives,
55% recycled (25%
post consumer) en
FSC gecertificeerd.

demeter DEMETER is het keurmerk van producten uit de BD-landbouw

Copyright Tegen overname van artikelen bestaat in principe geen bezwaar, mits hier van tevoren toestemming voor is verleend en duidelijk de uitgave wordt vermeld.

V O O R A F

In een tijd waarin we wereldburgers zijn en alles om ons heen van wel over de hele wereld lijkt te komen, zoeken we naar verbinding. We zoeken naar verbinding met datgene dat dichtbij is, de natuur, ons eten, de koeien die we dagelijks melken, de boer die onze producten verbouwd en verzorgd heeft.

We zoeken ook naar verbinding met het werkzame in die natuur, met natuurwezens, met de geest. We willen niet alleen hulpeloos en machteloos van de kant af toekijken, maar we willen deelnemen, mee scheppen en cultiveren.

Die verbinding opzoeken en verzorgen is opgave van ons allen, van de BD-Vereniging. Uitdaging anno 2008 voor ons als zelfbewuste mens en als mens in gesprek met medemensen is om niet te vervallen in een geloof van 'de preparaten, de geesten, engelen en/of God regelen het wel voor ons' en wel erop te vertrouwen dat een eigen inzet om de geest te respecteren beantwoord wordt door die geest. Uitdaging is ook om technieken te ontwikkelen die helpen om verbindingen te maken, ook al beleven we dat veel techniek juist verbinding verbreekt.

Albert de Vries, voorzitter

Bedrijfsportret Schoonderbeek

INHOUD

Dynamisch Portret: Schoonderbeek	3
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	8
Er zijn nog veel meer Bruno's Onno Bakker, de nieuwe secretaris	14
Nascholing 'Werken met Natuurwezens'	16
Dynamische keuken: Ritme Perspectief	17
Bijen	18
BD-Service	20
	22
	27

*In gesprek met
de koeien - 3*

*Ledenvergadering
èn Donateursdag - 8*

*Afscheid van Bruno
van der Dussen - 14*

Uitnodiging FamilieLandDag

Er zijn nog veel meer Bruno's

Bedrijfsportret Schoonderbeek

In gesprek met de koeien

Elke keer is het een groot plezier en een bijzondere ervaring om zo gastvrij op een bedrijf te worden ontvangen voor een bedrijfsportret. Ook nu weer. Dit is een bezoek dat niet alleen uit vertellen en rondkijken bestaat, maar ook uit meemaken hoe in de verzorging van dieren datgene kan worden ingezet, wat uit de stroom van 'intuïtieve ontwikkeling' komt. Voor mij een verrassende introductie in het vakmanschap van de dierentolk en een kennismaking met bedrijfsopstellingen. Een belevenis van fijnzinnig omgaan met dieren.

Jola Meijer

Schoonderbeek

Het melkveebedrijf van Gerard en Rosa Kok ligt in De Glind in de Gelderse Vallei. Hoewel dit gebied wordt beheerst door de bio-industrie met vooral kippen en ook varkens, is het landschappelijk bijzonder aantrekkelijk. Kromme wegen zijn omzoomd met eiken, beuken en berken. Her en der ligt een buitenplaats temidden van bosschages. Bekende die het water van de hoger gelegen Veluwe afvoeren doorsnijden de weilanden en maïsackers. In dit lageregelegen gebied vangt het Valleikanaal, vroeger de Lunterse beek, het water op. De lemige zandgronden hoeven maar weinig te worden beregend.

De boerderij, met de naam Schoonderbeek, ligt in het stroomgebied van de Modderbeek. Behalve de huiskavel van 22 hectaren heeft het melkveebedrijf een veldkavel van circa 16 hectaren. Het jongvee wordt geweid in natuurgebied van Utrechts landschap en particulieren.

Een jaar geleden heeft dit bedrijf de Demeter-licentie gekregen.

Gerard en Rosa (vijftigers) hebben een zoon die het bedrijf later wil voortzetten en nu al na schooltijd graag meewerkt. Alle drie houden ze van het omgaan met koeien en ze hebben dit op speciale wijze ontwikkeld. Op de boerderij doet Gerard het werk, Rosa ondersteunt dit en kijkt en denkt mee met Gerard. De veehouderij betekent altijd klaarstaan, altijd er zijn. Dat is goed, dankbaar, maar soms ook veel werk.

Tussen 1979 en 1983 heeft Gerard de boerderij in gedeeltes van zijn vader overgenomen. Door de melkquotering kon steeds minder kunstmest worden gestrooid. Ook wilde Gerard zo goed mogelijk omgaan met de grond die hij beheerde. Samen met maatschappelijke argumenten, zoals de Noord-Zuid verhoudingen in de wereld, leidde dit ertoe dat in 1991 met biologisch boeren werd gestart. Jaren geleden volgde hij de kadercursus BD-landbouw op Kraaybeekherhof. De stap naar biologisch dynamisch was een logische volgende.

Ook weidevogel- en natuurbeheer worden toegepast op het bedrijf. Met het zogenoemde mozaïekbeheer worden beweide percelen en hooiland naast elkaar gehouden, zodat er lang en kort grasland dicht bij elkaar aanwezig is.

Het vee

De kudde van inmiddels 45 melkkoeien is sinds de overname zorgvuldig opgebouwd. Slechts eenmaal heeft Gerard een vaars aangekocht. Het eigenlijke fokdoel is dat de koeien melk geven, gezond blijven en

oud worden. De melkproductie is 5300 kg melk per koe bij een krachtvoergift van 750 kg. De gemiddelde leeftijd is 5 jaar en 8 maanden. (4 jaar en 8 maanden is gemiddeld in de landbouw.) Het ras is FH en HF gekruist. Van de oudere dieren worden koekalveren aangehouden. De niet-blijvers worden verkocht. Vanwege praktische bezwaren (stagières, gevaar) loopt de eigen fokstier niet bij de kudde. Om inteelt te vermijden wordt ook met Kunstmatige Inseminatie gewerkt.

De koestal is een hellingsstal. Dit staltype heeft een hellend strobed waarop de koeien liggen, schuinaflopnd naar een grup met mestketting en een mestrooster met voerhek. De kalveren lopen een maand

of twee bij de moederkoe in de kudde mee. Daarna blijven ze in dezelfde stal achter een hek waar het moederdier langs kan lopen en kan blijven stilstaan om het kalf te laten drinken. 's Zomers, als de koeien buiten zijn, komt de moeder af en toe naar de stal om het kalf te zogen. Zo gaat de scheiding heel geleidelijk en blijft het kalf goed doorgroeien.

Een uitgemolken koe wordt geslacht bij de biologische slachterij in Noord-Brabant. Zieke en heel oude dieren worden naar een slachterij dichtbij gebracht, zodat problemen en stress van transport worden vermeden en Gerard zelf kan meegaan. "Het is des natuurs om te

doden" antwoordt Gerard op mijn vraag hierover, "wel is het goed dat we dit met respect doen. Voordat de koeien hier van het bedrijf afgaan, zeg ik hen waarom dit gaat gebeuren. Ik bedank ze voor hun vlees, melk, kalveren en aanwezigheid."

Toen hij biologisch ging boeren is Gerard ook anders naar de koeien gaan kijken. Gerard zegt: "Het is prettig altijd door oermoeders omgeven te zijn." In zijn manier van werken probeert hij altijd te kijken hoe de natuur het doet en dat dan op de boerderij te benaderen. Op dit moment is een belangrijke inspiratiebron een serie lezingen van Marieke de Vrij met als titel 'Koeioneert de mens de koe?'. Stimulerend op zijn denken en doen is ook de manier van kijken en onderzoeken van Ton Baars. "Het zou mooi zijn" zegt Gerard "als het Louis Bolk-instituut weer wat bijzonder zou worden met veehouderijonderzoek voor de biologische landbouw en dat het gepubliceerd wordt, naast het belangrijke onderzoek dat onder andere de Landbouw Universiteit Wageningen doet."

Toekomst

De laatste maanden zijn er plannen voor het uitbreiden van de kudde en het bouwen van een nieuwe stal. Rosa beschrijft hoe Gerard omgaat met de vragen die dit oproept: Welk type stal? Wat is de goede maat? Wat is de juiste kuddegrootte? Moeten het 45, 60, 70 of meer koeien worden? Wat is goed voor de koeien en Gerard zelf? Wat past op dit bedrijf?"

Hij is hiermee bezig via organisatieopstellingen. In een bedrijfsopstelling wordt een vraag in haar context door meerdere personen uitgebeeld, neergezet, uitvergroot. Zo gaat er nieuw licht op schijnen. Wat zichtbaar wordt is vaak frappant en beantwoordt of verheldert de vraag.

In januari heeft Gerard een organisatieopstelling gedaan op de winterconferentie op Warmonderhof. Thuis is hij daar met Rosa, die zelf ook kleine opstellingen aan anderen geeft, mee doorgaan om verdere vragen te verhelderen.

Rosa: "Er wordt op zielsniveau gewerkt vanuit het hele systeem. Verstrikkingen van ons denken zitten er niet meer tussen. Gerard heeft bijvoorbeeld de vraag gesteld "Welk aantal koeien past bij mij?" Hij vraagt dan iemand om representant te zijn voor 45 koeien, iemand voor 60, iemand voor 70 of meer koeien, en iemand voor zich zelf. Intuïtief geeft hij deze personen een plek in de ruimte. Zelf gaat hij

aan de kant zitten. Aan deze personen wordt niets anders gevraagd, dan hun denken los te laten en naar hun lege midden te gaan, het buikgebied. De passende woorden, gevoelens en gebaren komen dan wonderlijk genoeg vanzelf omhoog. De persoon die voor 45 koeien stond gaf duidelijk aan dat dit aantal klaar was. De persoon voor meer koeien wilde duidelijk het dichtste bij de boer staan en ook de boer werd het meest enthousiast als hij naar de persoon voor meer koeien keek."

De praktische kennis voor veranderingen op de boerderij wordt uit studiegroepen en het Biologisch netwerk gehaald. Of door af en toe bij andere boeren te gaan kijken en melken.

Communicatie met dieren

We gaan de koestal in. Het is opvallend rustig. Er staan dieren te vreten aan het voerhek. Dat rammelt. Maar de meeste koeien liggen te herkauwen in het stro. Of doen dit staande, met dromerige ogen. Vanmiddag is ook dierentolk Muriel ten Haken gekomen. Zij zal aan de hand van Gerards vragen telepathisch communiceren met de koeien.

We staan gedrieën bij een koe die ligt te herkauwen. Gerard vertelt ons dat haar kalf vrijdagavond is weggehaald. Een mooi kalf dat hij eigenlijk graag wil aanhouden, ook al is deze koe nog jong. Het kalf loopt nu achter het hek bij de andere kalveren.

De moederkoe vindt het moeilijk om langs het hek te gaan staan en haar kalf te laten drinken. Gerard buigt zich naar de koe, aait haar over de rug en zegt dat haar kalf echt weg moest omdat hij als boer de melk nodig heeft, omdat hij daarvan leeft, maar dat ze haar kalf nog kan zien. Muriel antwoordt "Ze is treurig. Er zit een balk in de weg. Zo kan ze haar kalf niet laten drinken." Gerard belooft hiernaar te kijken. Later, diezelfde middag zien we de koe bij het kalverhek achter een steunbalk staan die de doorgang vernauwt. Gerard leidt haar daar omheen langs het hek. Het kalf, dat speels dartelt door het hok, heeft nog geen aandacht voor de zacht loeiende moederkoe.

We gaan naar koe Dora. Ze heeft sinds een week of twee een pijnlijke poot. Het kniegewricht lijkt dik te zijn. Na het liggen is het opstaan moeilijk. "Hoe voel je je in de kudde?" vraagt Gerard terwijl hij achter de koe staat, "Je lijkt de laatste tijd ongeduriger". De koe wendt haar kop opzij. "In de kudde voelt ze zich goed, ze heeft pijn", antwoordt Muriel. "Waar zit de pijn?", vraagt Gerard. "In het onderbeen, boven het hielgewricht" is het antwoord. Gerard belooft dit in de gaten te

"Het brengt altijd een bijzondere atmosfeer. Je ziet wat er gebeurt met ze"

houden en bedankt koe Dora.

Koe Elsje trapt tijdens het melken het melkstel af en toe af. Nu staan we bij haar en Gerard vraagt haar of ze het melken vervelend vindt. Muriel komt met de woorden 'aandacht' en 'ogen'. Deze komen in haar op. De koe wil aandacht en heeft de ogen van de boer nodig. Gerard spreekt de koe aan "Zal je dat dan zo min mogelijk willen doen. Ik vind het lastig als je het melkstel aftrapt. Dit lijkt me een goede deal, ik geef meer aandacht in de stal."

Ook koe Joziena trapt. "Ik vind het niet leuk dat je met het melken trapt", zegt Gerard met enige nadruk aan haar. Muriel antwoordt: "Ze snapt het niet". "Je bent op de boerderij hier en krijgt voer en jij geeft je melk." spreekt Gerard tot de koe. Muriel antwoordt: "Dus ze moet accepteren dat zij 's morgens als het licht wordt en 's avonds als het donker wordt melk moet geven. Gerard bevestigt dit. Muriel: "Ze vindt dat melken raar, dat aan vier spenen tegelijk een melkstel wordt gehangen. Zeg haar nog een keer wat melken is en wat je doet." Gerard doet dit en bedankt de koe.

Meerdere koeien worden op deze wijze bevroegd. Gerard heeft deze vragen in de loop van de tijd verzameld en als Muriel dan weer eens komt gaan zij samen bij de koeien langs. Ook Rosa doet daar graag aan mee: "Het brengt altijd een bijzondere atmosfeer. Je ziet wat er gebeurt met ze. Als ze zo benaderd zijn en deze aandacht krijgen verandert er daarna altijd iets bij de dieren en bij Gerard. Voor Gerard is het ook een verdieping van zijn werk."

Muriel over telepathisch communiceren

Wat kan in deze gesprekken ter sprake komen?

"Vragen van het dier aan de eigenaar. Zoals waarom wordt er gemolken? Ook wensen, zoals meer aandacht. Ook vragen van de eige-

Schoonderbeek
Rosa en Gerard Kok
Schoonderbekerweg 13,
3794 NA De Glind
t 0342 451414
gpmkok@live.nl

Veehouderij met 45 zwartbonte melkkoeien
en bijhorend jongvee
Een paar geiten en kippen
Circa 38 ha grasland
Circa 10 ha natuurweide bij Utrechts Landschap
en particulier

Dierentolk
Muriel ten Haken
t 06-11358270

naar aan het dier over gezondheid en gedrag. Bijvoorbeeld over voeding, of onrust bij het op stal zetten na de zomer. Er kunnen vragen gesteld worden aan de individuele koe, maar ook aan de hele kudde. Bijvoorbeeld over de melkstal. Afgelopen zomer met de blauwtonginfectie is aan alle dieren in de weide gevraagd of ze last van de ziekte hadden.

Eigenlijk heeft ieder mens dit telepathisch communiceren met dieren als vermogen in zich, maar het moet ontwikkeld worden. Dit beroep wordt ook dierentolk genoemd. Met het bevragen komen woorden, begrippen of beelden op, als antwoord van het dier. De tolk vertaalt zo neutraal mogelijk wat het dier niet met taal kan uitspreken. Het is voor een dierentolk van belang zich totaal in het dier te kunnen inleven. Je moet jezelf door de ogen van het dier kunnen bekijken. En ook de wereld door die ogen gaan zien. Kijk bijvoorbeeld hoe de ogen van het paard naar opzij staan. Als je daar dan recht voor gaat staan is dit bedreigend voor het dier. Of neem een kip. Voel hoe haar vleugels naar achteren staan en hoe klein en laag bij de grond dit dier is. Voel hoe dit is ten opzichte van jou, jij bent groot als rechtopstaande mens. Gerard weet heel veel van zijn dieren. Als je ziet hoe hij met ze omgaat, dan zie je hoe hij ze in hun waarde laat en met respect benadert. Hij is onderdeel van de kudde." ■

Ubent van harte uitgenodigd voor de ALV. Ook bent u uitgenodigd voor de donateursdag van de Stichting Grondbeheer BD-Landbouw. En speciaal dit jaar: neem uw kinderen, kleinkinderen en buurkinderen mee!

Wat is er nu mooier dan met kinderen te koken op één van de mooiste boeren plekken van het land: een biologisch-dynamische boerderij? Zelf oogsten en de intense geur ruiken van de prei, die je uit de grond trekt. Zelf voelen hoe stevig een spruitje in de oksel van een plant groeit. Zelf koken en de kleur van rode kool zien veranderen. Zelf de scherpe smaak van ui omtoveren tot een zacht en zoet ingrediënt. Sommige kinderen weten echter niet, dat melk van een koe komt of dat doperwtan aan een plant groeien. Dat zien wij met verbazing aan. Het is van belang dat kinderen weet hebben van voeding en plezier krijgen in voeding, in volwaardige voeding! Er moet een nieuwe verbinding komen tussen kinderen, natuur en voeding. Dat is tot allerlei maatschappelijke kringen doorgedrongen en wordt zichtbaar in initiatieven om met de klas wekelijks op de boerderij mee te werken of in het werk op schooltuinen. Ook de BD-Vereniging wil haar steentje bijdragen en ondersteunt het initiatief van de FamilieLandDagen (initiatiefnemers: Esther Boukema en Marc van Will, De Smaak te Pakken en Ilse van den Bosch, BD-Vereniging). Onderdeel van de FamilieLandDagen is de kinderkookworkshop. Met de ervaring, opgedaan in de kinderkookworkshop, wordt bij de kinderen een kiem gelegd, zodat zij een eigen keuze kunnen gaan maken in hun eetgedrag, nu en in de toekomst. Op de ALV willen we de kans aangrijpen om verdere ervaring met het concept van de FamilieLandDagen op te doen. Dat betekent dat kinderen, kleinkinderen, buurkinderen van harte welkom zijn op deze ALV! Zij zullen een middag lang van boerderij en keukenkunst genieten.

Dagprogramma

- 13.30 u Ontvangst met koffie/thee/sap
14.00 u Parallel:
1. Algemene Ledenvergadering BD-Vereniging (Agenda: zie pagina 10)
2. Kookworkshop kinderen
3. Eerste rondleiding Thedinghsweert
15.30 u Pauze
16.00 u Parallel:
1. Vergadering Stichting Grondbeheer BD-Landbouw
2. Voortzetting Kookworkshop kinderen
3. Tweede rondleiding Thedinghsweert
4. Assisteren bij Kookworkshop
17.30 u Pauze / Kijken bij kookworkshop
18.00 u Diner, voor diegene die zich heeft opgegeven
20.00 u Einde

17 mei 2008, op Thedinghsweert

Algemene Ledenvergadering BD-Vereniging

in combinatie met

Donateursdag Stichting Grondbeheer BD-landbouw

met het thema:

FamilieLandDag

Terwijl de volwassenen vergaderen en/of rondgeleid worden, maken de kinderen een verrassend voorgerecht voor de gezamenlijke avondmaaltijd.

Deze workshop is leuk en onvergetelijk voor zowel kinderen die weinig weten van voeding als ook voor kinderen die al heel wat ervaring hebben met meehelpen in de keuken. Het gaat om kinderen van 6 tot en met 16 jaar.

Allemaal opgeven vòòr 10 mei

- Kinderen voor kinderkookworkshop
Om u goed te kunnen ontvangen is het noodzakelijk dat u vòòr 10 mei de kinderen hebt opgegeven voor de kinderkookworkshop per email: info@bdvereniging.nl of 0321-315937 o.v.v. naam, postcode, telefoonnummer, aantal kinderen en leeftijd. De kosten voor deze activiteit worden door de BD-Vereniging gedragen. Er kunnen maximaal 30 kinderen deelnemen.

- Opgave assistentie bij kinderkookworkshop
Afhankelijk van het aantal kinderen kunnen er ongeveer tien ouders of andere geïnteresseerden assisteren bij de kinderkookworkshop. Dit is dan vanaf de pauze, dus na de vergadering en in plaats van de rondleiding. Ook hiervoor graag vòòr 10 mei opgeven. Andere ouders en volwassenen zijn welkom om het laatste half uurtje een kijkje te komen nemen.

- Opgave avondeten, zowel volwassenen als kinderen
Ook voor deelname aan de avondmaaltijd, die verzorgd wordt door Janneke Meijer en Ellen Winkel (Echt Eten!) van de Vereniging Thedinghsweert, is opgave noodzakelijk. Kosten zijn, inclusief drinken, voor een volwassene € 24,- en voor een kind tot 12 jaar € 12,-. U kunt zich opgeven door het betreffende bedrag vòòr 10 mei over te maken op Postbank 313786, t.n.v. Ver. Voor biologisch-dynamische Landbouw, te Dronten, o.v.v. uw postcode en aantal volwassenen en kinderen.

Adres

Thedinghsweert 3, 4017 NR Kerk-Avezaath. Voor routebeschrijving zie www.thedinghsweert.org Vanaf NS station Tiel is het circa 20 minuten lopen. Indien u afgehaald wenst te worden van het station gelieve u dat ook vòòr 10 mei op te geven.

Algemene Ledenvergadering

Agenda

1. Behandeling jaarverslag 2007
2. Goedkeuring jaarcijfers 2007
3. Vernieuwing lidmaatschapsvormen
4. Begroting 2008
5. Verkiezing bestuursleden: Ruud Hendriks is kandidaat als nieuw bestuurslid
6. Afscheid Bruno van der Dussen
7. Rondvraag en sluiting

Ad 1 Jaarverslag BD-Vereniging 2007

Een roerig jaar

2007 was het tweede jaar waarin BD-Vereniging en Stichting Demeter als twee organisaties hebben gewerkt. Het bureau en de website waren grotendeels één gebleven. Ook in gesprekken van het bestuur met boeren en tuinders bleek dat activiteiten van de BD-Vereniging voor die van Stichting Demeter werden aangezien en omgekeerd. Sommige activiteiten van de BD-Vereniging werden als losstaand daarvan beschouwd. Alles bij elkaar werd duidelijk dat de verzelfstandiging van de organisaties nog verder vorm moest krijgen. Emma Schotveld, de coördinatrice, stopte na de zomer met haar werk. Voorzitter van de BD-Vereniging, Albert de Vries, heeft als interim directeur tijdelijk

haar taken overgenomen. In de herfst heeft de verzelfstandiging zich in versneld tempo afgespeeld. Het uiteindelijke resultaat is de verhuizing per 1 januari 2008 van het bureau van de BD-Vereniging naar de Warmonderhof, te Dronten. Hiervan verwachten wij een optimale samenwerking en synergie bij het vormgeven van onze doelstelling: het verder ontwikkelen van de BD-landbouw en de mensen die hierin werkzaam zijn. De bureaumedewerkers, die nog in dienst waren van de BD-Vereniging en grotendeels werkten voor de Stichting Demeter, zijn bij de BD-Vereniging uit dienst gegaan en weer aangenomen door de Stichting Demeter. De BD-Vereniging heeft per 1 februari 2008 in Bram Gordijn een nieuwe financieel - administratief medewerker gevonden. Per 15 april is Onno Bakker de nieuwe secretaris van het bureau en kan Albert de Vries zich weer concentreren op de voorzittersfunctie.

Bestuur

Jan Saal heeft zijn voorzitterschap bij de laatste jaarvergadering overgedragen aan Albert de Vries. Ruud Hendriks heeft vanaf die jaarvergadering al volop meegedraaid als kandidaat-bestuurslid. Met alle ontwikkelingen die plaats vonden was het een intensieve tijd voor het bestuur. De gesprekken met boeren en tuinders werden als zo inspirerend ervaren dat we die willen blijven houden. Boeren, tuinders of anderen die dat willen zijn hierbij ook uitgenodigd zelf initiatief daartoe te nemen.

Voeding

Een belangrijke activiteit waar door Ilse van den Bosch, medewerkster voeding voor 1 dag/week, aan is meegewerkt zijn de happenings *Echt Eten*, met Farmer John Peterson in Leeuwarden, Amsterdam en Kerk Avezaath. Deze bijeenkomsten werden goed bezocht en er werd enthousiast gediscussieerd. Verder is er een start gemaakt met de *FamilieLandDagen* in samenwerking met 'De Smaak te Pakken'. Een telkens terugkerende activiteit was het schrijven van de rubriek dynamische voeding in DP.

Dynamisch Perspectief

Met de inzet van velen zijn er opnieuw vijf nummers van Dynamisch Perspectief verschenen. Aan het eind van het jaar heeft Bruno van der Dussen zijn hoofdredacteurschap neergelegd, na 14 jaar waarin hij met volle inzet bepalend is geweest voor de ontwikkeling van het blad (zie elders in dit nummer). Wim van Wouw heeft zich na een jaar weer teruggetrokken uit de redactie.

Er is door de redactie, op basis van het beleid van het bestuur, gekozen voor de koers als verenigingsblad. Het idee van een abonnementenblad is losgelaten. Een verenigingsblad is er voor en door leden. Dit vraagt van de redactie dat zij leden stimuleert om te schrijven en hun daarbij volop ondersteuning biedt. De redactie werkt aan een zodanige stijl, dat je als lezer 'iemand kunt ontmoeten in de tekst'. De redactie is alert op wat Eugène Thijssen in zijn kritiek (DP 5, 2007) noemde: te associatieve beelden. De redactie ziet het als een uitdaging om een doorleefde beeldenwereld te laten verschijnen, die inspirerend kan zijn.

Preparatenwerkgroep

De preparaten, die dit jaar vanuit de BD-Vereniging werden verstuurd, zijn opgegraven op de Wilhelminahoeve (Zeeland), De Hondspol (Driebergen), Warmonderhof (Dronten) en Kraaybeekerhof (Driebergen). De preparaten 2007/2008 liggen allen ingegraven op Kraaybeekerhof. De tekorten werden aangevuld vanuit Duitsland door Dhr. Christian Von Wistinghausen die preparaten maakt en wereldwijd verzendt. Om hem te ontmoeten en kennis te nemen van zijn werkwijze hebben Adrie Maas, Jola Meijer en Willem Bongers hem in oktober bezocht. Voor studie kwam de werkgroep regelmatig bij elkaar o.a. om de Landbouw cursus te lezen.

De preparatenschuur is dit jaar geveerd en praktisch ingericht. De voorzitter heeft vanuit het bestuur geregeld overlegd, onder andere over het beleidspunt om in tegenstelling tot centrale productie van de preparaten, in de loop van een aantal jaren te komen tot decentrale, dus lokale productie, waarbij een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokken boeren en tuinders wordt geconcretiseerd. Een eerste stap is de publicatie op de website geweest, van alle plekken waar in de herfst gezamenlijk preparaten werden gemaakt. Twee groepen in Zeeland en Friesland zijn al actief en hebben met financiële ondersteuning van de vereniging aan de preparaten gewerkt.

Activiteiten

De *Winterconferentie* op de Warmonderhof was weer een drukbezocht ontmoetingsmoment in de winter. Onder leiding van Joke Bloksma en met ondersteuning van Jaap Vermeë is het project *BD-beroepsontwikkeling* gecontinueerd. Er zijn 9

groepen met in totaal 57 deelnemers actief, 9 bedrijven hebben individuele coaching gekregen. Dn groep van 15 begeleiders, coaches, intervisoren is drie keer bij elkaar geweest ter uitwisseling en verdere verdieping. De groep heeft o.a. geoefend met organisatieopstellingen.

Er is ondersteuning gegeven aan de Vereniging van Natuurvoedingsconsultanten voor het organiseren van een themadag rond melk. Er was veel belangstelling (80 deelnemers).

Financiële ondersteuning

De oproep in DP 3, 2007 voor ondersteuning van de *Stichting Beesupport* leverde zoveel respons op dat de vereniging het maximale bedrag verdubbeld heeft.

De *Stichting Omslag* heeft een bijdrage gekregen voor haar project om de pioniers in de Landbouw en Zorg naar hun ervaringen te vragen. Dit onderzoek wil de Stichting Omslag verder publiek maken via een film.

Ad 2 Financieel verslag en begroting op te vragen

De jaarcijfers waren nog niet klaar voor dat dit nummer naar de drukker ging. U kunt de jaarcijfers plus begroting opvragen bij het bureau: info@bdvereniging.nl of 0321-315937. Meldt u zich aan voor de jaarvergadering, dan sturen wij u de cijfers automatisch toe.

Ad 3 Vernieuwing lidmaatschapsvormen

De Vereniging voor Biologisch-dynamische Landbouw en Voeding is een vereniging van en voor mensen. Bij het vormgeven van het lidmaatschap willen we dan ook vooral de mensen zichtbaar krijgen die betrokken zijn bij de vereniging. Dan kunnen wij een nog actievere relatie met elkaar opbouwen en onderhouden. We zien voor ons dat leden die boer of tuinder zijn andere leden uit de regio (boeren, burgers en buitenlui) benaderen voor een excursie, een preparatendag, een openingsfeest. Het zou ook fantastisch zijn als (jonge) medewerkers van bedrijven met elkaar in contact komen via excursies, georganiseerd door leden. Met deze en andere activiteiten krijgt de doelstelling van de vereniging meer inhoud. Daarmee wordt de ontwikkeling ondersteund van de biologisch-dynamische landbouw en vooral die van de mens in die landbouw.

De statuten, waarin uitdrukkelijk staat dat alleen natuurlijke personen lid van de BD-Vereniging kunnen zijn, kloppen wat ons betreft dan ook.

Onze 'gewone' leden zijn sowieso al natuurlijke personen. De boerenlidmaatschappen moeten echter vanaf 1 januari 2008 anders worden ingericht. Dat komt door de verzelfstandiging van de Stichting Demeter t.o.v. de BD-Vereniging per 1 januari 2006. Tot 31 december 2007 werden er bedragen i.v.m. boerenlidmaatschappen door de Stichting Demeter overgedragen aan de BD-Vereniging. Over de nieuwe vorm van het boerenlidmaatschap hebben verschillende bestuursleden in de afgelopen maanden gesprekken gevoerd met meerdere boeren en tuinders. Naar aanleiding van die gesprekken is het lidmaatschap passend en simpel gehouden:

1. LID / JONGERENLID

Wat blijft is het gewone lidmaatschap van de BD-Vereniging ('lid'). Dit kost € 35,-/jaar. Nieuw is het Jongerenlidmaatschap: Jongeren t/m 23 jaar betalen € 15,-/jaar ('jongerenlid'). Hierbij bestaat het pakket uit:

- Dynamisch Perspectief
- Algemene ledenvergadering
- Deelname aan algemene ledenactiviteiten tegen kostprijs

Nieuw is dat leden die op of in hetzelfde bedrijf werken/wonen als een beroepslid (zie hieronder), gratis deel mogen nemen aan alle activiteiten (dus ook BD-beroepsontwikkeling) waar het beroepslid ook aan deel kan nemen. Een lid kan de man/vrouw van de boer of teler zijn, een maat, een medewerker, of een stagiaire. Zij betalen evenveel als een niet aan een bedrijf gerelateerd lid, dus € 35,-/jaar of € 15,-/jaar bij een jongerenlidmaatschap. Zij kunnen aangeven of ze een eigen DP willen ontvangen of dat één DP op het adres van het beroepslid voldoende is.

2. BEROEPSLID

Wat ook blijft is het boerenlidmaatschap voor € 200,-/jaar, dat voortaan 'beroepslid' heet. Wij willen namelijk ook met andere mensen uit de keten een actieve relatie aangaan zoals winkeliers, handelaren en natuurvoedingsconsultanten. En hen een vergelijkbaar pakket aan ledenactiviteiten aanbieden als de huidige boerenleden. Dat pakket bestaat uit:

- Dynamisch Perspectief
- Gratis deelname aan ledenactiviteiten. Dit zijn nu:
 - Algemene leden vergadering
 - Winterconferentie
 - Intervisie gesprekken van programma BD-beroepsontwikkeling
 - Coaching van programma BD-beroepsontwikkeling
 - Boeren bezoek programma
- Korting op preparaten

3. UITGEBREID LID

De laatste mogelijkheid die bestaat is die van het 'uitgebreid lid'. Dit lidmaatschap kost € 60,- per jaar. Verschil met een gewoon lidmaatschap is dat uitgebreid leden alle post en informatie ontvangen die een beroepslid ook krijgt. Tevens krijgt u korting bij deelname aan de Winterconferentie. Voor deelname aan BD-beroepsontwikkeling is echter het beroepslidmaatschap voorwaarde.

Overigens mag de hoogte van de lidmaatschapsbijdrage geen belemmering zijn om lid te worden. Wanneer bovengenoemde bedragen een bezwaar zijn kunt u contact opnemen met de penningmeester (via info@bdvereniging.nl) met een concreet voorstel.

Namens het bestuur,
Albert de Vries, voorzitter

Donateursdag van Stichting Grondbeheer dit jaar bij Thedingsweert

Het bestuur van Stichting Grondbeheer Biologisch Dynamische Landbouw is zeer verheugd dat we dit jaar de donateursdag weer combineren met de jaarvergadering van de BD-Vereniging. Deze zal dit jaar plaatsvinden op zaterdag 17 mei op het terrein van Thedingsweert, een biologisch-dynamische zorgboerderij die sinds 1995 ruim 28 hectare in erfpacht gebruikt van onze stichting.

Stichting Grondbeheer Biologisch Dynamische Landbouw
Postbus 179, 6700 AD Wageningen
E-mail: grondbeheer@hotmail.com

Er zijn nog veel meer Bruno's!

Jos Pelgröm

Wil je een mens beter leren kennen, neem dan even de tijd om te lezen wat er in zijn of haar toilet is opgehangen. De beer Bruno die vorig jaar Zuid-Duitsland onveilig maakte, hij is niet meer. Een enorme mediahype ten spijt, Bruno de Beer moest het veld ruimen, hij werd te gevaarlijk. Maar, zo betoogt het krantenartikel, wees niet naïef, er zijn nog veel meer Bruno's.

Onze Bruno is gestopt met zijn inzet voor Dynamisch Perspectief. Eigenlijk nogal abrupt vanaf het eerste nummer van dit jaar. Bruno had wel aangegeven eind 2008 te zullen stoppen, maar na enige interne strubbelingen rond de jaarwisseling vond Bruno het welleltjes. Punt erachter, het is genoeg geweest.

Bruno is een man naar m'n hart, daarom nam ik het initiatief om een afscheidsinterview te maken, om hem daartoe in z'n eigen hol op te gaan zoeken. Voor alle duidelijkheid, hoe Bruno woont, dat mag er zijn! Samen met zijn vrouw Marieke kocht hij zo'n twintig jaar geleden een bouwval aan een buitenweg. Hard werken, jaar in jaar uit, leverde een pracht woonplek op waar zij samen hun lustoord hadden. Plotsklaps overleed Marieke vorig voorjaar aan een hartstilstand. Voor Bruno, nu 67 jaar oud, de opgave om zijn pad te hervinden. Hij is vitaal en scherp van geest, hij heeft zijn kinderen en kleinkinderen, hij heeft talloze contacten en vrienden. Er is nog veel meer Bruno.

Bruno, ter zake, ik ga mijn vragen stellen, de lezers van DP willen het achterste van je tong. Waarom is DP een goed blad?

Bruno: "Toen ik veertien jaar geleden vernam dat Vruchtbare Aarde als verenigingsblad zelfstandig voort zou gaan en dat de vereniging zou starten met een nieuw blad (Verenigingsnieuws), toen heb ik een berichtje gestuurd naar het bestuur met enkele tips. Heel slim hebben ze me toen meteen maar in de redactie gevraagd en kon ik er zo zelf mee aan de slag. Na vier jaar werd het Dynamisch Perspectief. Belangrijk in DP heb ik altijd gevonden dat de praktijk van de BD-landbouw volop in beeld kwam. Het zogenaamde Dynamisch Portret heeft al die jaren een voorname plek gehad in DP. Heel veel van de BD in Nederland kwam daarin aan bod. DP heeft zich al die jaren ingezet voor inhoudelijke verdieping van bd-landbouw. Antroposofie kreeg er een plek, maar ook talloze andere inspiraties verbonden aan de landbouw. Talloze opinies over bd-aspecten kwamen aan bod. Onderzoeksontwikkelingen werden toegelicht. Al met al werd DP een gerespecteerd verenigingsblad, getuige de positieve scores die DP behaalde bij een enquête onder de lezers enige jaren geleden."

Dat klinkt voldaan. Is er niets aan DP te verbeteren?

Bruno: "Wat mij betreft had het bestuur van de BD-Vereniging Dynamisch Perspectief meer kunnen gebruiken als spreekbuis naar de leden, zodat de lezers van DP meer betrokken zouden worden bij het beleid van de vereniging. Voeding is in DP de laatste jaren

een steeds belangrijkere rol gaan spelen. Dat gebeurt nu ook bij de vereniging. Maar inhoud en diepgang in haar beleid zouden nog verder ontwikkeld kunnen worden. Er liggen van enkele leden voorstellen daartoe. Zo mag ook antroposofie met meer moed eigentijds ingevuld en getoond worden in DP. Het gaat er mijns inziens om een vertaalslag te maken en de soms moeilijk te vatten begrippen vanuit de antroposofie 'handen en voeten' te geven. Dat lukte bijvoorbeeld heel aardig in de stukjes van Jan Saal en van Lize Baarspul. En laat de vereniging zich sterker inzetten voor het stimuleren en ondersteunen van onderzoek in landbouw en voeding. Ik denk bijvoorbeeld aan het vele werk dat Ehrenfried Pfeiffer gedaan heeft halverwege de vorige eeuw omtrent onder andere het chroma-onderzoek. Dankzij onder andere de activiteiten van Jaap Bakker is dat gelukkig in de belangstelling gebleven. Verslagen van zulk onderzoek passen prima in DP."

Bruno, jij bent een wijze beer, brom nog eens waar het heen moet met bd-landbouw.

Bruno: "Als ik toch lees hoe de gangbare wetenschap ten strijde trekt tegen spiritualiteit! Neem nou de agressieve toon tegen Pim van Lommel die als cardioloog, als wetenschapper nota bene, een boek schreef over bijna-doodervaringen. Ook de bd-landbouw zal nog sterker onder vuur komen. Daar moet de bd-sector een antwoord op hebben, niet lijdzaam toezien hoe botte bijen gehanteerd worden. Breng verdorie mooie kloppende bd-bedrijven in beeld, doe goed bd-onderzoek, laat zien waar je voor staat! Als je niet goed

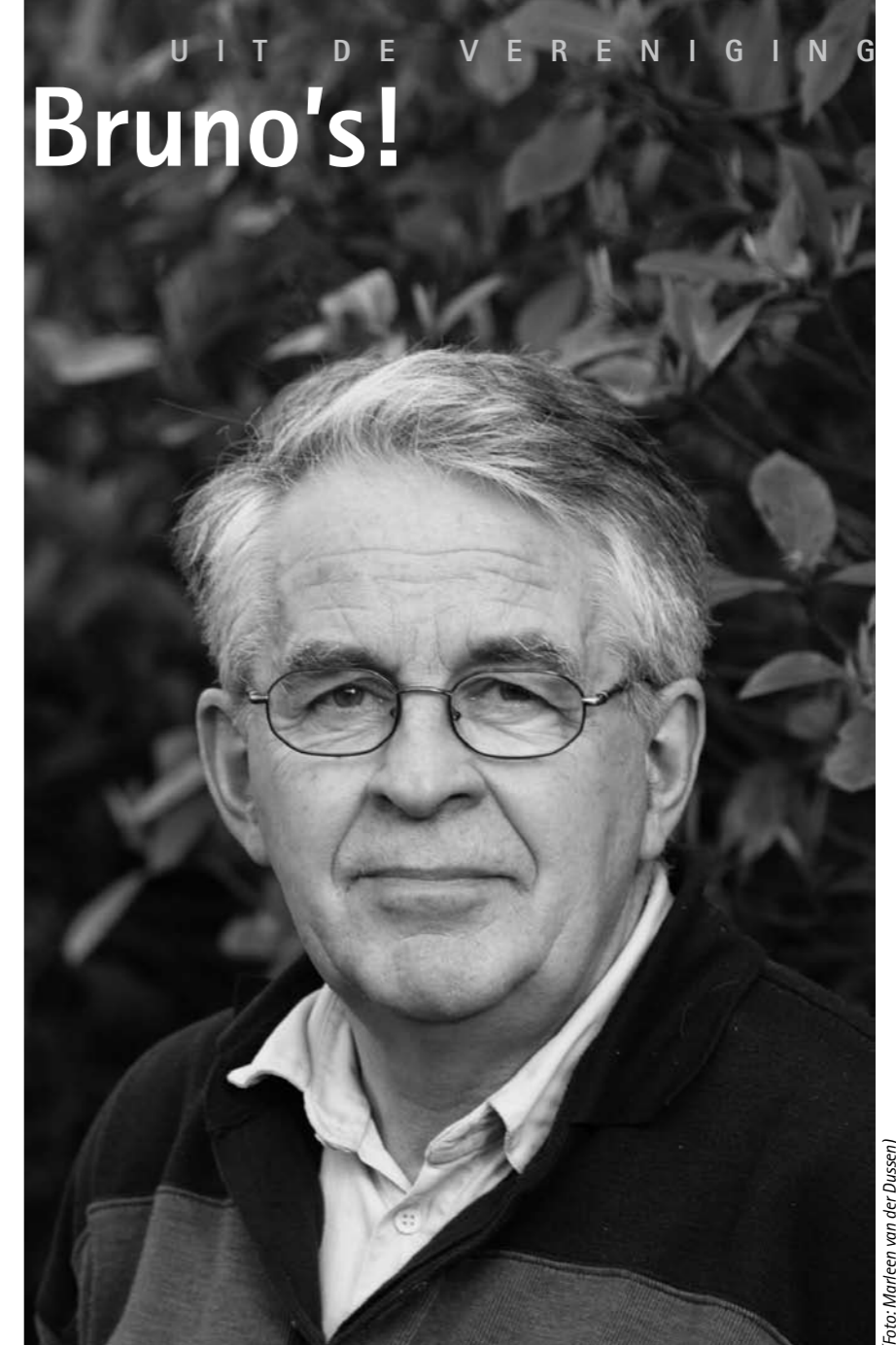
je verdiensten communiceert, dan word je naar de marge gedrukt."

Teruglezend lijkt het dat ik maar drie vragen heb gesteld en Bruno evenzoveel antwoorden gaf. Mooi niet, net als Bruno altijd deed met zijn 'interviews' heb ik alles aan elkaar geplakt zoals het mij uitkwam. Ik ga daarbij niet zover als Bruno zelf. Hij presteerde het om aangeleverde artikelen zomaar om te vormen tot interviews. "Dan zijn ze tenminste leesbaar", zo verklaarde Bruno dan trots. Onze Bruno, een beer van een vent, laat hem maar lopen.

Bruno en diepgang

"Neem dit maar mee en zie maar of je er wat aan hebt", zo drukte Bruno me nog een A4-tje in de handen bij het afsluiten. Eenmaal thuis kon ik lezen wat Bruno eerder had willen plaatsen in DP, maar waarvoor hij toch schroom voelde. En dan zegt hij nog wel dat je moet laten zien waar je voor staat!

Ter overdenking (daaruit een passage) (Voortbordurend op een artikel van Jan Saal over het grootse ontwikkelingsniveau van de bijen haalt Bruno Rudolf Steiner uit de kast, en wel de derde voordracht over het evangelie van Johannes, waar hij spreekt over de wijsheid van de wespen.) "In principe is alles wat de mens in de loop van de ontwikkeling op aarde zal uitvinden reeds besloten in de natuur. Maar wat de mens werkelijk zal schenken aan de aarde, dat is liefde die zich zal ontplooien van de meest zinnelijke tot de meest vergeestelijkte vorm." ■

(Foto: Marleen van der Dussen)

Onno Bakker, de nieuwe secretaris van het bureau van de BD-Vereniging

Jan Saal

Op 15 april a.s. zal Onno Bakker beginnen als nieuwe secretaris van de BD-Vereniging. Vandaar dat ik hem heb opgezocht met wat vragen. Onno Bakker is 46 jaar oud, gehuwd en heeft twee zonen van 12 en 15 jaar. Hij is opgeleid als bio-chemicus en heeft na zijn universitaire studie ook steeds in dat vak gewerkt.

Waarom nu dan een verandering?

Sinds 1993 hebben mijn vrouw en ik kennis gemaakt met de antroposofie, onder andere door onze vele contacten op de Warmonderhof. Dat heeft veel indruk op ons gemaakt en we zijn ons daar steeds meer in gaan verdiepen. In mijn vak doe ik onderzoek op het niveau van moleculen, met de modernste apparatuur. Door de bd-landbouw kom je juist in de kosmos terecht. Dat ging steeds meer kriebelen. Toen ik de advertentie zag in Dynamisch Perspectief zag ik een kans om mijn werk meer te verbinden met mijn interesses.

Waarom lijkt de functie van secretaris je zo interessant?

In de BD-Vereniging draait het om mensen. Ik ben graag bezig met het bouwen van netwerken. Dat boeit me en ik ben er goed in. Juist door de ontmoeting van mens tot mens worden nieuwe, interes-

sante dingen ontdekt. Dat heb ik ook ervaren in mijn functie als voorzitter van de plaatselijke bijhoudersvereniging en bij mijn werkzaamheden als redacteur van het blad van de landelijke bijhoudersvereniging. Ik denk dat deze interesse in de medemens en mijn ervaringen mij goed van pas zullen komen in mijn functie als secretaris van de BD-Vereniging.

Eerst had de vereniging een directeur, toen een coördinator en nu wordt jij secretaris. Wat zit daarachter?

Het is de bedoeling dat er nog meer leven komt in de vereniging. De naam secretaris past beter bij de ondersteunende rol die ik binnen de vereniging zal gaan spelen. Dat doet me ook denken aan het moment waarop ik met de bijen heb kennisgemaakt. Er kwam een zwerm af van het bijenvolk van een kennis. De lucht was vol leven, vol met bijen, die niet steken. Als je dat hebt meegemaakt, wil je dat ook. Ik zie een vereniging voor me van enthousiaste mensen, die met elkaar discussiëren en samenwerken, waardoor iedereen zich verder ontwikkelt en de bd-landbouw ook.

Heb je de lezers nog iets te zeggen?

Ik dank het bestuur voor het vertrouwen en ik hoop dat de leden me weten te vinden. ■

Nascholing Kraaybeekerhof in het kader van 'Werken met Natuurwezens'

Monique Wijn

'Een laag die gras noch lucht is'

Of: "Het plezier van het gras, terwijl het bestreken wordt door een windje."

Zo neemt Jan Graafland, tuinman bij Weleda een luchtwezen waar.

Jan vertelde in februari tijdens het jaarlijkse nascholingsblok voor oud-cursisten van de Kraaybeekerhof - BD-landbouwopleiding over zijn zoektocht naar- en ervaringen met natuurwezens.

Hij vertelt hoe zijn houding zich ontwikkelde van 'jager' - hij probeerde krampachtig de natuurwezens te vinden - tot 'leren luisteren naar wat er gewild wordt'. Jan benut dit nieuwe bewustzijn om in de tuin met de natuurwezens samen te werken. Als hij een bed aanlegt 'denkt hij de planten in hun groei vooruit'. Een prachtig gedicht van hem gaat over zijn natuurbeleving:

Ruimte/tijd

*Ik bewerk, in rust
de donkere aarde.*

*De zoete geur van stervend venkel ver-
derop.*

Ik ben volledig bewust.

*De zon verwarmt het stille water.
Ik weet van de sprong van de karper.*

Jan Graafland's persoonlijke en bevlogen bijdrage vormde slechts één onderdeel van het nascholingsblok met meerdere boeiende en afwisselde bijdragen.

Werken aan het licht

Het is weer heerlijk op het landgoed te komen en de rust ervan in te ademen.

Michiel Rietveld, hoofddocent van de Kraaybeekerhof, heet ons -15 deelnemers uit allerlei jaren - welkom: "Deze eeuw", zet hij ons meteen op scherp, "is de opdracht te werken aan het licht". Werken aan het licht van aarde en voeding is een andere manier om te zeggen: 'werken met natuurwezens'.

Van 'ding-' naar 'procesbewustzijn'

Michiel plaatst natuurwezens in het kader van de mensheids- en aardeontwikkeling. Tot aan de Indische en Perzische cultuurperiode zorgden hoge hiërarchieën voor alle levensprocessen, van het groeien van het gras, tot het springen van de karper. Langzamerhand trokken deze hiërarchieën zich terug, zodat de mens het begrip 'vrijheid' kon ontwikkelen. Tijdens dit proces splitsen zij een deel van zichzelf af. Dit bleef op aarde achter om de processen te verzorgen. Dit noemen wij de natuurwezens, deva's of het begrip 'bedrijfsindividualiteit'. Nu is de mens zover, dat zij de taak van deze hiërarchieën kan overnemen en kan gaan samenwerken met de natuurwezens. Natuurwezens bezitten geen moraliteit: ook

ijskasten en mobiele telefoons bevatten wezens. Het is aan de mens om de keuze te maken in welke richting zij zich wil ontwikkelen. Iedereen maakt deze keuze individueel. Belangrijk hierbij is het ontwikkelen van een 'procesbewustzijn'. Natuurwezens zijn onzichtbaar in de meetbare, telbare wereld, het zijn wezens in de tijd. Als wij een proces- of spiritueel bewustzijn ontwikkelen, zijn we bezig met werken aan het licht. Als we in een 'dingbewustzijn' blijven, blijven we in het duister en komen onder invloed van technocratische (Ahrimanische) krachten. De rol van de mens hierin is cruciaal. "Wij zijn de enigen die de doorlichting van de aarde kunnen voltrekken. Dat is waar de natuurwezens naar smachten. Om via ons weer hun aansluiting te vinden met de geestelijke wereld. Ze kunnen dat alleen via ons. Met name boeren hebben hierin een belangrijke taak."

"Het is niet van belang hoe groot jouw 'postzegel' is. In de andere wereld tellen geen vierkante meters of hectaren. Ook aan een stadsboom kun je wat goeds doen. Natuurwezens vragen om een grondhouding van eerbied, interesse en respect voor de natuur." Een verhaal met een dringende oproep!

In de afsluitronde hoor je de tevredenheid en de ontroering van de deelnemers. Voor andere ex-cursisten kan ik slechts zeggen: een absolute aanrader om volgend jaar zelf te ervaren! ■

Ritme

Door Ilse van den Bosch

Het hele leven is doordrongen van ritmen. Eb en vloed; dag en nacht; lente, zomer, herfst en winter; ontkiemen, groeien, rijpen en afsterven; inademen en uitademen; eten en uitscheiden. Het zijn processen die ons dagelijks omringen of die onderdeel van ons zelf uitmaken.

Als mens kun je je geborgen voelen in de velen ritmen die de natuur rijk is.

Als muziek in de oren

Tijdens de winterconferentie deed ik mee aan de workshop van Robert de Haan waarin hij vertelde en ons liet ervaren over de invloed van klanken op gewassen. "Over het algemeen", zei hij, "passen klanken en

muziek bij het voorjaar. Ritme stimuleert de groei van stengel en blad." Daar had ik nog nooit bij stil gestaan, maar het klinkt meteen logisch omdat het groen, blad voor blad, zo ritmisch aan de stengels verschijnt. Dit fenomeen is goed te zien bij de massaal opkomende voorjaarskruiden en de snelgroeiende kapucijner- en doperwtenplanten.

Wanneer ik dit voorjaar wakker word gefloten door een concert van merels, mezen en roodborstjes denk ik aan de stimulerende werking van hun lied op de groeiende planten in mijn moestuin. Net als ieder jaar is er opeens een volumineuze groei die gelijk opgaat met het vogelgezang in de ochtendstond van de lente. Ik had me nooit eerder gerealiseerd dat de vogels ook op deze vrolijke manier hun steentje bijdragen aan de gezondheid van onze groenten. Wat zit de natuur toch mooi in elkaar!

Gelukkig kunnen we ook later in het jaar van de kracht van klanken gebruik maken. "Specifieke tonen, met name hoge toonladers stimuleren de rijping in de fasen van bloei en vruchtzetting," aldus Robert de Haan.

Lever- en galritme

Ook in onze spijsvertering is een vitaliserend ritme aanwezig. Lever en gal werken continu, maar hebben per etmaal hoogte- en dieptepunten. De optimale werking van lever en gal wisselen elkaar af. Dit ritme wordt beïnvloed door de zonnestand en veel minder door de gegeten voedingsstoffen. 's Morgens en rond het middaguur wordt er meer gal geproduceerd dan 's avonds en 's nachts. De gal die o.a. zorgt voor de afbraak van

eiwit en vet heeft een optimale werking tussen 03.00 uur en 15.00 uur. Dit proces wordt gestimuleerd door de smaken zuur en bitter. De lever is meer een opbouworgaan en functioneert optimaal tussen 15.00 uur en 03.00 uur. Deze processen kunnen een licht zoete smaak goed hebben. 's Morgens een hartig ontbijt met bittere en zure smaken stimuleert de spijsvertering. Daarentegen wordt de zoete smaak aan het begin van de dag.

Lentesmaken

Wanneer ik een etmaal vergelijk met een jaar, zie ik dezelfde smaken terug komen. Nu, in de lente stuwt moeder aarde de bittere en zure voorjaarskruiden uit de grond. Duidelijke voorbeelden zijn de paardenbloem, de zuring en de rabarber. De aarde ontwaakt met zuur en bitter, zo ook dagelijks onze spijsvertering.

Dagritme

Voor een optimale stimulering van de spijsvertering is het goed om gebruik te maken van het stimulerende effect van het na-

tuurlijke lever- en galritme. Dat is met name van groot belang bij ouderen, verzwakten en bij spijsverteringsstoornissen. Ook bij slaapproblemen kan dit ritme helpen. Omdat met name aan het begin van de dag veel gal wordt geproduceerd zouden het ontbijt en de lunch de zwaarste maaltijden moeten zijn, met met name 's morgens eiwit en vet, gecombineerd door zure en bittere smaken. Dus 's morgens geen zoet maar een hartig ontbijt. Denk maar aan een English Breakfast, waar het vasten in de nacht 's morgens verbroken wordt met saucijzen, spek en

witte bonen. 's Middags kan van alles wat, maar 's avonds eet men liever een lichte, sobere maaltijd met granen en groenten en licht zoete smaken van bijvoorbeeld gestoofd zoet fruit. Dit ritme is al eeuwen bekend wat men kan afleiden aan het oude spreekwoord: 'Eet 's morgens als een koning, 's middags als een keizer en 's avonds als een bedelaar'. Bij ernstige klachten dient dit ritme in een persoonlijk dagmenu te worden gegeven onder begeleiding van een diëtist of een natuurvoedingsconsulent. ■

Lente-ontbijt Eiersalade met paardenbloemblad en rabarber

*6 eieren
een schep volle kwark
een klein stukje rabarber
een paar paardenbloemblaadjes
een paar stengels bieslook
zeezout naar smaak*

Eieren koken tot ze net hard genoeg zijn. Rabarber in heel kleine stukjes snijden. Paardenbloemblad en bieslook fijn hakken. Eieren fijn malen in een molentje of in kleine stukjes snijden. Alle ingrediënten mengen. Serveren op warm, geroosterd brood.

Foto: Ilse van den Bosch

Handboek Directe Verkoop van boerderijproducten

Andries Palmboom

Biologica heeft begin dit jaar het *Handboek Directe Verkoop van boerderijproducten* uitgegeven. De bedoeling van dit handboek is om biologische boeren en tuinders een

steuntje in de rug te geven bij hun verkoopactiviteiten direct van het bedrijf.

Bureaulade of salontafel?

Als handboek behandelt het alle aspecten van directe verkoop vanaf de boerderij, zoals on-

dernemingsplannen, marketing, verkooptechniek, rendement, assortiment en regelgeving. Zo'n handboek wordt al snel een saai naslagwerk, bestemd voor een leven op de boekenplank of in de bureaulade. De simpele zwart/witomslag doet ook zo'n opzet vermoeden.

Maar niets is minder waar! Als je het boek openslaat vallen direct de mooie foto's op binnen een 'sappige' vormgeving. Bovendien staan er een vijftal persoonlijke verhalen in centraal van voorbeeldondernemers. Dat maakt het handboek zeer toegankelijk en daardoor geschikt als aantrekkelijk en aanstekelijk (!) leesvoer voor op de salontafel.

Diversiteit.

Door te kiezen voor de combinatie handboek en bedrijfsportretten lossen de auteurs op een slimme manier het probleem op van de diversiteit. Er zijn zoveel verschillende manieren van directe verkoop, dat het nietszeggend wordt, als je het in zijn algemeenheid behandelt.

De vijf gekozen voorbeeldbedrijven zijn dan ook van zeer diverse pluimage:

- *De Ommuurde Tuin* (Renkum) als (seizoens)abbonementenbedrijf,
- *De Warmonderhofboomgaard* (Dronten) als webwinkel,

- *De Grootte Stroe* marktkraam op Biologische Boerenmarkt,
- *De Wassende Maan* als boerderijwinkel en abonnementbedrijf,
- *'t Schop* als boerderijwinkel / (culinair) activiteitencentrum.

Ik? – Bedrijfsindividualiteit

Het boek is helemaal op de initiatiefnemer geschreven. Hoofdstuk 1: "Wat wil ik?"; hoofdstuk 2: "Wat kan ik?"; hoofdstuk 3: "Wat mag ik?", etc.

Er staat zelfs een psychologisch schema in van ondernemersstijlen. Wordt het daardoor een 'soft verhaal'? Nee! Sterker nog: het onderstreept wat we in de biologisch-dynamische benadering allang weten en als centraal begrip kennen: bedrijfsindividualiteit. De realiteit van "bezielde" landbouw komt pas tot zijn recht in wisselwerking met "bezielde" boeren en tuinders, die meer zijn dan uitvoerders van technische maatregelen.

Een informatief inspiratieboek

Mijn conclusie: een inspiratieboek met alle relevante informatie voor boeren en tuinders, die directe verkoop doen. Het maakt niet uit of je nog wilt starten of al langer bezig bent. ■

Handboek Directe Verkoop van boerderijproducten - Inspiratie voor boeren en tuinders over directe verkoop van boerderijproducten via boerderijwinkel, boerenmarkt, webwinkel, abonnementen en andere verkoopssystemen. Maria van Boxtel en Geertje Schlaman. Uitgave Stichting Biologica. Het handboek is te downloaden op www.biologica.nl/boerentuinder. U kunt het handboek ook gedrukt bestellen voor € 7,- plus verzendkosten. via www.biologischelandbouw.org, klik op 'boekenwinkel'.

'Een leven lang'

Andreas Wijgmans

Verzameling van 59 gedichten, geschreven tussen 1944 en 2007. Herinneringen, belevingen, beschouwingen over cultuur, landbouw, natuur, geloof, mens-zijn op aarde. Voor sommigen zal Andreas een oude bekende zijn van het bureau van de BD-Vereniging, van het fokken van kippen, van ... Maar ook voor wie hem niet kent staan er sprekende en ontwapenende gedichten in deze bundel. ■

Een leven lang
verzamelde gedichten
1944-2007

andreas wijgmans

Een leven lang
Andreas Wijgmans
Te bestellen door overmaking van € 8.- op giro 1602 885 t.n.v. A. Wijgmans, D-26789 Leer, o.v.v. je volledige naam en adres.

Open Weekend bij de Zonnetuin - Alkmaar

14 juni en 15 juni opent de Zonnetuin uit Alkmaar weer haar poorten voor het publiek. Deze schitterende 'ronde' tuin van Guurtje Kieft trekt jaarlijks honderden mensen.

Te zien zijn talloze groentesoorten, kruiden, fruit, kleinfruit, een zee van wilde bloemen in de heemtuin en daarin opgenomen een grote compostplaats. De tuin is omringd door veel groen. Tegen deze fraaie omlijsting komen de bloemen nog mooier uit.

Guurtje Kieft verricht alle han-

delingen in de tuin volkomen in harmonie met de kosmische- en aardse krachten. Door deze samenwerking is er in de tuin een heel mooie energie ontstaan, die iedere bezoeker als weldadig ervaart. Op deze plek is hemel en aarde samengebracht en dat is te zien én te voelen. De Zonnetuin is beide dagen open van 09.00 tot 17.00 uur. 14 juni is er tevens een EKO tuinmarkt, live muziek, biologische catering en een kunstroute op het 4 ha grote terrein. ■

Tuinadres: Volkstuincomplex - A.T.V. de Reker, Helderseweg, Alkmaar.

De toegang is gratis.

Meer info: 072 - 5159 456

Foto: Joke Blokma

Bijenconingin in het voorjaar

Jan J.C. Saal

Zaterdag 15 maart vond de jaarlijkse imkerdag plaats. Er kwamen 80 mensen op af, weer iets meer dan vorig jaar. Albert Mulder vertelde 's morgens een verhaal over de koningin of de "moer" van het volk, vandaar de titel van de dag: Wat kan ons de moer schelen?

Het onderwerp paste in deze tijd van het jaar, omdat zich in het voorjaar veel dingen rond deze moer afspeelen. Aan de buitenkant van de bijenkast zie je niet zo veel, maar binnen gebeurt er van alles. Vanaf de kerst is de moer weer begonnen met het leggen van eitjes, nadat ze daarmee gestopt was tussen eind september en de Kersttijd. In het begin zijn het er maar een paar, maar na Pasen kan het aantal oplopen tot 1500 eitjes per dag. Ze doet dit ook nog zo dat het broednest zoveel mogelijk de vorm van een bol benadert, die geleidelijk steeds groter wordt. Ook wanneer verschillende raten betrokken zijn bij dit broednest blijft die bolvorm voortdurend gehandhaafd. Dat is een onvoorstelbare prestatie.

Wanneer je probeert te tekenen hoe de moer steeds weer spiraalsgewijze een stukje verder gaat, overstappend van voorkant op achterkant, van de ene raat op de andere, raak je al snel het spoor bijster. Daar komt nog bij dat dit proces zich afspeelt in het duister van de kast of korf. Voor het leggen van de moer uit reinigen de werksters de cellen steeds helemaal, zodat de eitjes in een schone cel terecht komen. Zodra de eitjes gelegd zijn, gaat de temperatuur omhoog naar 35°C. Vanaf het moment dat ze uit het eitje komen, 3 dagen na het leggen moeten de larfjes gevoerd worden. Hoe krijgt het volk dat nu voor elkaar?

Voor mij blijkt uit het feit dat een volk dit uiterst complexe vraagstuk kan oplossen, dat het als geheel één wezen is. Binnen elk levend wezen leven dergelijke complexe processen in de vorm van celdeling, groei en beweging. Het is juist zo bijzonder aan bijenvolken dat dergelijke processen zo opengewerkt en toch gesloten in de bijenkast voor ons waarneembaar zijn, al hebben we wel een levend denken nodig om ze binnen ons voorstellingsvermogen te kunnen denken.

Als het even warm wordt direct in het voorjaar, zullen de resultaten waarneembaar zijn. Dan zullen grote aantallen bijen uitvliegen om de fruitbomen te bevruchten. Elk jaar weer een lust om mee te maken. ■

Foto: Joke Bloksma

Werkboek Gezond Land bouwbedrijf

Inspiratie voor inrichting met samenhang en identiteit

Jozien Vos

Joke Bloksma is geen onbekende binnen de BD-beweging. Zij staat bij het hart van het meest inspirerende gebeuren, namelijk coaching, interactie en boerenbezoek.

In haar sabbatical jaar stapte ze op de fiets en reed door Nederland. Ze werd getroffen door de versnippering van het landschap en de versnippering in het leven van de mensen. En ze zag het als haar klus om mensen te helpen samenhangen te versterken. Haar ingang is de metafoor van de gezonde mens. En haar werk bleek in betekenis verder te reiken dan alleen het boerenref. Het trof haar dat grote organisaties als Shell met begrippen als bedrijfsorga-

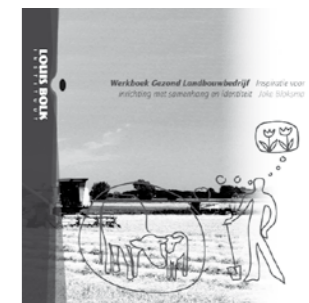
nisme en individualiteit werken. Zij schreef een werkboek 'Gezond landbouwbedrijf'. De vraag is of dat 'werken' er van gaat komen op bedrijven waar het werk nooit ophoudt en een rustpunt meer dan welkom is? En juist daar zit het geheim. Er bestaan erven waar rust vanuit gaat en bedrijven die hoekjes bieden waar je helemaal tot jezelf komt. Er bestaan bedrijven waar alles elkaar lijkt te versterken en waar harmonie heerst. Dit boek met zijn prachtige illustraties, heldere stappen, voorbeelden en concrete overzichtelijke tips maakt dat je eigenlijk direct aan de slag zou willen. Maar pas op, er wordt in dit boek ook voor valkuilen gewaarschuwd en het is raadzaam de werkopdrachten

te volgen. Het wordt je gemakkelijk gemaakt. De opdrachten worden ingedeeld in oefeningen waarvoor je naar buiten moet, of waar je achter de keukentafel kunt zitten, of waar je zelfs vanuit de luie stoel kunt beginnen. De oefeningen reiken verder dan erfinrichting. In de erfinrichting drukt zich namelijk iets uit. Er wordt naar de relaties van een bedrijf gekeken, maar ook naar gezondheid, begrenzing, centrum, juiste omvang en het wel of niet opnemen van nieuwe onderdelen, naar ecologische verbandingen, groeien, ontwikkelen of afbouwen, naar veerkracht en bedrijfsindividualiteit.

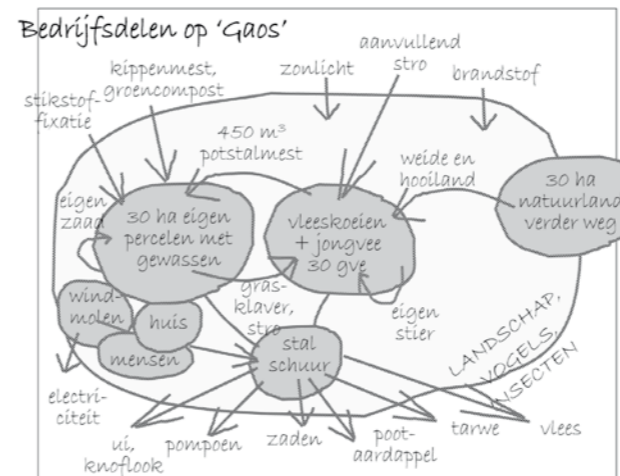
'Dit boek gaat', zegt Joke ergens, 'over het vormgeven van zowel de processen als de ruimtelijke inrichting van het boerenbedrijf'. 'En', vertelt ze vanuit een rijke ervaring, 'hoe losse snippers weer een geheel kunnen worden met die wonderbaarlijke meerwaarde die een werkelijk levend geheel biedt.'

'De huidige crisis in de agrarische wereld', stelt ze, 'heeft veel te maken met verloren traditionele samenhangen en nog niet gevonden nieuwe samenhangen. De uitdaging voor de agrarische sector is deze nieuwe samenhang te vinden!' In het boek wordt vanuit alle kanten gekeken naar samenhangen tussen mensen, bodem, landschap

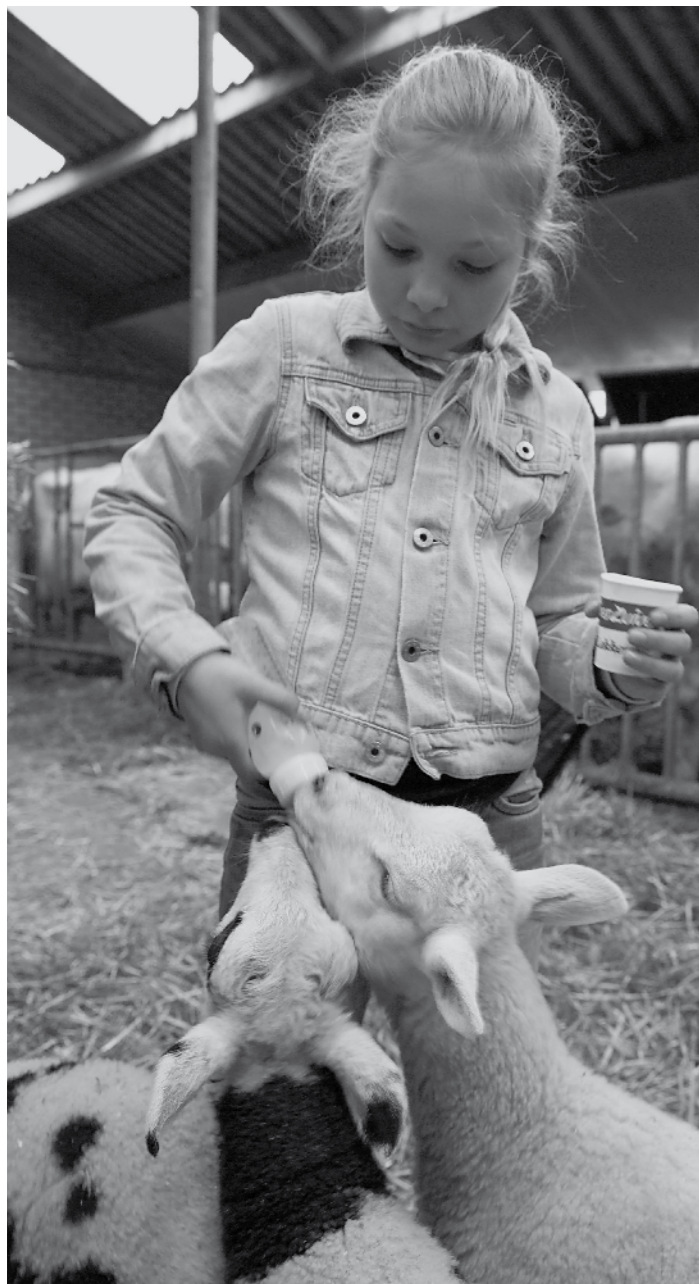
en samenleving. Het is een boek dat gemakkelijk en plezierig leest. Het brengt uiteindelijk de boer en boerin terug bij zichzelf, bij wat ze willen en uit willen drukken. Als het aan Joke en haar boek ligt, wordt het een groot en gezond genoeg een boerenbedrijf binnen te stappen. Op de site www.jokebloksma.nl is meer over Joke's huidige werk te vinden. De afgelopen maand heeft ze afscheid genomen als medewerker van het Louis Bolk Instituut. ■

Werkboek Gezond Landbouwbedrijf - Inspiratie voor inrichting met samenhang en identiteit
Joke Bloksma
Uitgave Louis Bolk Instituut
ISBN 978 90 7402 1371
Te bestellen voor € 15 + verzendkosten
(tel. 0343-523860) of gratis te downloaden vanaf www.louisbolk.nl.

Voorbeeld van een uitgetekende oefening over bedrijfsdelen en hun onderlinge afstemming.

Open Dagen bij de zorgboerderij en de biologische boer: 21 en 22 juni

Op zaterdag 21 en zondag 22 juni 2008 is het weer tijd voor de Open Dagen bij de biologische boer en tuinder én de zorgboerderij. In dit weekend waarin de zomer begint, zetten honderden bedrijven zaterdag en/of zondag hun deuren open voor het publiek. Een uitgelezen kans om een kijkje te nemen in de keuken van het boerenleven. Cabaretier Vincent Bijlo heeft al toegezegd te zullen zorgen voor de ludieke aftrap van dit landelijke evenement.

In 2008 bundelen Biologica, de organisatie ter promotie van de biologische landbouw, en het Steunpunt Landbouw en Zorg voor het eerst hun krachten bij de realisatie van de Open Dagen. Deze samenwerking komt terug in het speciale thema van dit jaar: 'Zorg voor voedsel, zorg voor mensen'. 'Zorg' is wat beide organisaties verbindt: zorg voor de dieren en de natuur, zorg voor de bronnen van ons voedsel en natuurlijk zorg voor de mensen.

Ook bezoekers aan de Open Dagen komen niets te kort, hen wacht een heerlijk dagje uit op het platteland. Dieren aaien, genieten van landelijke

taferelen, proeven van bijzondere streekproducten en volop speelplezier voor de kinderen. Naar verwachting zullen ook dit jaar weer fraaie fietsroutes uitgezet worden langs de deelnemende boerderijen door de mooiste stukjes Nederland.

Vanaf mei kunt u de adressen van deelnemende boeren vinden op: www.biologica.nl en www.landbouwzorg.nl ■

Cursus Grondbeginselen Energetisch Beheer

De energie van jezelf en je woon/werkomgeving waarnemen, interpreteren en verbeteren.

Wegens grote belangstelling vindt er een extra cursus plaats op Landgoed Stoutenburg bij Amersfoort. Tien donderdagen verspreid over het jaar van april t/m december 2008 met Hans Andeweg. Start 24 april. ■

Voor meer informatie zie www.ecotherapie.org.

Uit de preparatenshuur: Kiezel

Jola Meijer

De maand voor Pasen hebben we kiezel gemalen. De prachtige kwartskristallen kwamen via België uit Brazilië. Dit jaar hadden ze een hoog zuiverheidsgehalte. Eerst stampden we de mooie kristallen kapot. De stamper die hiervoor wordt gebruikt is speciaal gemaakt voor dit doel; een roestvrijstalen buis met passende staaf van massief roestvrijstaal. Alle kiezel die vervolgens door een gewone huishoudzeef viel werd verder vermalen in een porseleinen vijzel totdat het door een fijne keukenzeef ging. Voor het preparatengebruik is vermalen tot minstens 100 µ (0,1mm) nodig voor colloïdale oplossing. In praktijk betekent dit dat het niet meer mag knarsen tussen je tanden. Dit is te bereiken door het tussen twee glasplaten te verwrijven. Bij ons zorgt Weleda voor verder machinaal verwrijven, zodat het na de Pasen als zeer fijn poeder in een koeienhoorn de grond in kan, om daar een half jaar te 'overzomeren'. ■

Komt met kinderen, kleinkinderen, buurkinderen, vriendjes en vriendinnetjes naar de FamilieLandDag

17 mei 2008-04-07
Thedinghsweert, bij Tiel
Tevens Algemene Ledenvergadering
Zie blz. 8-13

Foto: Philippe Vélaz McIntyre

Wisentweg 12
8251 PC Dronten
telefoon 0321 315937
fax 0321 315938
e-mail: info@bdvereniging.nl
website: www.bdvereniging.nl
Postgiro voor betaling
contributie 147485
IBAN: NL 53 PSTB 0000 1474 85
BIC: PSTBNL21

Lidmaatschap van de BD-Vereniging
- Lidmaatschap 2008: € 35,-/jaar
- Donateur (geen ledentijdschrift) min. bijdrage: € 20,-
- Leden in het buitenland (m.u.v. België): € 45,- (binnen Europa), € 50,- (buiten Europa).

Lidmaatschappen lopen per kalenderjaar (januari t/m december). Een lidmaatschap wordt stilzwijgend verlengd, tenzij u vóór 1 december van het lopende jaar heeft opgezegd. Leden en donateurs ontvangen jaarlijks een acceptgirokaart voor de contributie/bijdrage. Betaling van de contributie kan ook geschieden door machtiging voor automatische incasso.

Schenken en legaten
De BD-Vereniging is erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) door de belastingdienst, hetgeen betekent dat legaten geheel vrij zijn van successierecht. Schenkingen zijn vrijgesteld van schenkingsrecht. Giften in de vorm van een tenminste vijf jaar durende lijfrente, notarieel vastgelegd, zijn geheel aftrekbaar. Heeft u warme voornemens en u heeft informatie, belt u dan even met Albert de Vries (telefoon 0321 315937).

Rondzendbrieven Natuurwenschappelijke Sektion Goetheanum ('Rundbrief')
Geïnteresseerden kunnen deze brieven toegezonden krijgen in de Duitse of Engelse versie. Neem hiervoor contact op met het bureau van de BD-Vereniging. U kunt ze ook downloaden vanaf www.bdvereniging.nl.

Sinds haar oprichting in 1937 werkt de Vereniging voor Biologisch-dynamische Landbouw en Voeding (BD-Vereniging) aan verbreding van de bekendheid van de biologisch-dynamische landbouw en aan de verdieping van de inzichten daarvan. De inkomsten van de vereniging bestaan uit de contributies van leden, donaties. Daarnaast ontvangt ze jaarlijks uw warme giften. De statuten van de vereniging kunnen door leden opgevraagd worden bij het bureau van de BD-Vereniging.

Bestuur
Albert de Vries (voorzitter), Maria van Boxel, Inge Schwagermann, Ruud Hendriks (kandidaat-bestuurslid).

Medewerkers bureau BD-Vereniging
dr. Albert de Vries (interim-directeur bureau BD-Vereniging), Ilse van den Bosch (consument en voeding), Bram Gordijn (secretariaat en boekhouding)

Landelijke patiëntenvereniging voor antroposofische gezondheidszorg

De huidige directeur legt medio dit jaar haar functie neer, daarom zoekt het bestuur van Antroposana een

Directeur (m/v) voor een dienstverband van minimaal 32 uur p/w

De functie

Wij zoeken een directeur die bekend is met de antroposofische gezondheidszorg en die op de hoogte is van de ontwikkelingen in de Nederlandse gezondheidszorg. De belangenbehartiging kent vele aspecten. Van de ondersteuning van afdelingen en van patiënten bij specifieke vragen, het ontwikkelen van een optimale zorgverzekering, het onderhouden van een diversiteit aan contacten, tot het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek (vanuit patiëntenperspectief). De huidige communicatiemiddelen zijn tijdschrift, website en brochures. Het is de ambitie van het bestuur om het aantal leden te vergroten.

Voor deze functie denken wij aan een dynamische persoonlijkheid met een academisch denk- en werkniveau. U kunt overweg met het spanningsveld tussen professionals en vrijwilligers. U bent com-

municatief, u kunt goed samenwerken en u weet de juiste prioriteiten te stellen. Voor een uitgebreid functieprofiel en meer informatie over doelstellingen en activiteiten van onze vereniging: www.antroposana.nl

Salaris

Afhankelijk van leeftijd en ervaring (richtlijn CAO Welzijn). Het dienstverband is aanvankelijk voor de periode van een jaar, waarna kan worden overgegaan tot een vast dienstverband.

Reacties en sollicitaties

kunt u richten aan:
mw. Annemieke Jansen, bestuursvoorzitter, Stationsplein 6 3818 LE Amersfoort (T 06 - 22 98 45 62).

Uw sollicitatie zien wij graag tegemoet vóór 30 april a.s.

De organisatie

Antroposana is een landelijke patiëntenvereniging voor antroposofische gezondheidszorg. Bij Antroposana ligt het accent niet op ziekte, maar op de gezondheid van de mens. Antroposana zet zich onder meer in voor de beschikbaarheid, de toegankelijkheid en de kwaliteit van de antroposofische gezondheidszorg. Kernactiviteiten hierbij zijn belangenbehartiging, informatieverstrekking en bevordering van "lotgenotencontact". De vereniging telt rond de 8500 leden (waaronder ook gezinslidmaatschappen) en representeert daarmee ongeveer 20.000 personen. De vereniging kent afdelingen van verschillende grootte en verschillende rechtspersoonlijke status. Als vrijwilligersorganisatie wordt er gewerkt met een bestuur, een Ledenraad en met commissies en werkgroepen. De vereniging heeft een aantal uitvoerende taken uitbesteed aan Het Ondersteuningsburo (HOB) te Amersfoort, vooralsnog tevens de standplaats van de nieuwe directeur.

Preparaten

Alle prijzen zijn inclusief verzendkosten binnen Nederland en België. Voor beroepsleden, leden met een uitgebreid lidmaatschap en leden wonend in het buitenland gelden andere tarieven voor de preparaten. Meer informatie hierover kunt u opvragen via het secretariaat van de BD-Vereniging.

Nr.	Soort preparaat	Prijs per portie
500	Koemestpreparaat	€ 6,50
501	Kiezelpreparaat	€ 3,50
502 - 507	Compostpreparaten (set à 6 soorten)	€ 15,-
502 - 507	Compostpreparaten per soort	€ 3,-

U kunt preparaten bestellen door overmaking van het bedrag op Postgiro 313786 (IBAN: NL 56 PSTB 0000 3137 86, BIC: PSTBNL21) t.n.v. de BD-Vereniging onder vermelding van de gewenste preparaten en het verzendadres. Uw bestelling wordt u dan zo snel mogelijk toegestuurd. (Houdt u rekening met ongeveer twee weken levertijd.) Informatie: preparaten@bdvereniging.nl

De *Preparatenwijzer* geeft een beknopt overzicht van de preparaten (en grondstoffen) die gebruikt worden in de BD-landbouw. Deze folder, inclusief prijslijst, kunt u gratis aanvragen bij de BD-Vereniging.

demeter

De natuur doet haar werk

Hier laten we de koeien in hun waarde, want de natuur is sterk en slim genoeg om het goed te doen. Ze mogen hun hoorns houden en ze bepalen zelf wanneer en hoe vaak ze naar de volautomatische melkrobot gaan. Dat geeft mij ook meer vrijheid en zo zie ik mijn gezin meer! Ze belonen ons met mooie, gezonde melk en ik hoop nog lang met ze te kunnen werken.'

Henk Brandsma van Ugoclooster
in Bolsward.

zuiver zuivel

100%

Klimaatneutrale verpakking!

Zuiver Zuivel melk en karnemelk in kartonnen pakken hebben nu een handige dop. Wij zorgen er voor dat gemak en duurzaamheid hand in hand gaan. Daarom compenseren wij alle CO₂ die vrijkomt bij het maken en vervoeren van deze verpakking met dop. Maar niet alleen deze verpakking, maar alle verpakkingen van Zuiver Zuivel zijn sinds kort klimaatneutraal. De CO₂ compensatie voldoet aan de hoogste eisen die er bestaan, de zogenaamde "Gold Standard".

Voor meer informatie www.zuiverzuivel.nl

Samen met de natuur

www.zuiverzuivel.nl